

**ΜΟΝΑΔΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

**«Μέτρηση στάσεων χρηστών φροντιστηριακής εκπαίδευσης στην Αττική»
[Έρευνα για λογαριασμό του Επαγγελματικού Επιμελητηρίου Αθηνών]**

ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Ταυτότητα της έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά το διάστημα 10-14.09.2012 με τηλεφωνικές συνεντεύξεις και χρήση δομημένου ερωτηματολογίου σε δείγμα 1044 μαθητών και γονέων των φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης και των κέντρων ξένων γλωσσών της Αττικής, εκ των οποίων οι 530 ήταν μαθητές ή γονείς μαθητών που φοιτούν σε φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης και οι 514 μαθητές ή γονείς μαθητών που φοιτούν σε κέντρα ξένων γλωσσών. Το ήμισυ του δείγματος που προήλθε από τις λίστες χρηστών φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης κατανεμήθηκε ισάριθμα μεταξύ μαθητών και γονέων, ενώ το έτερο ήμισυ του δείγματος που προήλθε από τις λίστες χρηστών κέντρων ξένων γλωσσών περιελάμβανε στη συντριπτική του πλειοψηφία γονείς, καθώς οι χρήστες κέντρων ξένων γλωσσών είναι συνηθέστερα ανήλικοι κάτω των 16 ετών με τους οποίους κρίθηκε ότι δεν θα ήταν σκόπιμη η επικοινωνία.

Για την επιλογή του δείγματος χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της πολυσταδιακής δειγματοληψίας. Συγκεκριμένα, ο σχεδιασμός του δείγματος περιελάμβανε την αναλογική αντιπροσώπευση των περιοχών της Αττικής στη βάση του πλήθους των φροντιστηρίων και των κέντρων ξένων γλωσσών ανά περιοχή σύμφωνα με τη λίστα μελών των δύο αντίστοιχων επαγγελματικών συλλόγων (βλ. Πίνακα 1 για την κατανομή του δείγματος ανά περιοχή). Από κάθε περιοχή επιλέχθηκε τυχαία ένας αριθμός φροντιστηρίων και κέντρων ξένων γλωσσών από τα οποία ζητήθηκε να αποσταλούν τα στοιχεία επικοινωνίας των μαθητών τους. Τα στοιχεία αυτά εισήχθησαν σε βάση δεδομένων από την οποία επιλέχθηκε τυχαία ο απαιτούμενος αριθμός μαθητών και γονέων. Στη βάση του συγκεκριμένου σχεδίου δειγματοληψίας και του μεγέθους του δείγματος, το μέγιστο σφάλμα εκτίμησης υπολογίζεται στο $\pm 3\%$. Επισημαίνεται ότι η εφαρμογή της τυχαίας δειγματοληψίας στο τελευταίο στάδιο της επιλογής εξασφαλίζει τη συμπερίληψη στο δείγμα ικανού και ανάλογου ως προς τα μεγέθη του πληθυσμού αριθμού μαθητών από τις τρεις τάξεις του λυκείου και τις αντίστοιχες των κέντρων ξένων γλωσσών.

Πίνακας 1: Κατανομή δείγματος ανά περιοχή

	ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ	98	34
ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΑΝΑΤΟΛΙΚΗ	94	45
ΔΥΤΙΚΑ ΠΡΟΑΣΤΙΑ	66	60
ΔΥΤΙΚΗ ΑΤΤΙΚΗ	57	107
ΝΟΤΙΑ ΚΑΙ ΝΟΤΙΑΝΑΤΟΛΙΚΗ	83	47
ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	76	159
ΠΕΙΡΑΙΑΣ	56	62
ΣΥΝΟΛΟ	530	514

Στην τηλεφωνική έρευνα έλαβαν μέρος οκτώ συνεντευκτές και ένας επόπτης. Για τις συνεντεύξεις χρησιμοποιήθηκε το σύστημα αυτόματων κλήσεων και συμπλήρωσης μέσω Η/Υ (CATI) της Μονάδας Ερευνών Κοινής Γνώμης & Αγοράς. Σημειώνεται ότι οι τηλεφωνικοί αριθμοί χρηστών που εισήχθησαν στο σύστημα αποσυνδέθηκαν από τα λοιπά προσωπικά στοιχεία προκειμένου να διαφυλαχτεί η ανωνυμία των συμμετεχόντων.

Η έρευνα έλαβε χώρα κατά την πρώτη εβδομάδα της νέας σχολικής περιόδου, χρονική στιγμή που κρίνεται ως η πλέον κατάλληλη για την καταγραφή στάσεων επί του ζητήματος της φροντιστηριακής εκπαίδευσης. Σημειώνεται ότι δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στην κατάρτιση των λιστών των χρηστών ώστε να μην περιληφθούν σε αυτές μαθητές ή γονείς μαθητών που έχουν φοιτήσει στα σχετικά φροντιστήρια κατά την προηγούμενη σχολική περίοδο, καθώς κρίθηκε ότι η γνώμη τους, παρότι χρήσιμη, δεν θα συνέβαλε στο σχηματισμό της τρέχουσας εικόνας του ειδικού πληθυσμού για τις υπηρεσίες φροντιστηριακής εκπαίδευσης. Στις περιπτώσεις που εντοπίστηκαν τέτοιοι μαθητές ή γονείς μαθητών στις λίστες που απεστάλησαν από τους επαγγελματικούς συλλόγους, οι συνεντεύξεις δεν υλοποιήθηκαν.

Κριτήρια επιλογής φροντιστηρίου μέσης εκπαίδευσης και κέντρου ξένων γλωσσών

Πριν από την ανάλυση των απαντήσεων στα ερωτήματα της έρευνας, θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρότι η έρευνα απευθύνθηκε σε δύο διαφορετικά δείγματα πληθυσμού, κρίθηκε σκόπιμο κάποια από τα ερωτήματα να τεθούν και στα δύο δείγματα, καθώς πολλοί από τους μαθητές των φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης φοιτούν ή έχουν φοιτήσει παράλληλα και σε κέντρα ξένων γλωσσών, ενώ πολλοί από τους γονείς της μίας ή της άλλης κατηγορίας χρηστών φροντιστηριακής

εκπαίδευσης έχουν ήδη διαμορφώσει τις απόψεις τους σχετικά και με την άλλη κατηγορία μέσω της φοίτησης του ίδιου ή άλλου παιδιού τους.

Εκκινώντας από το ερώτημα καθορισμού των δύο βασικών κριτηρίων επιλογής φροντιστηρίου μέσης εκπαίδευσης, ως πρωταρχικό κριτήριο διακρίνεται η ποιότητα του προσωπικού του φροντιστηρίου και δευτερευόντως οι πρότερες επιδόσεις και επιτυχίες μαθητών του φροντιστηρίου. Αξιοσημείωτη είναι η σχετικά χαμηλότερη ιεράρχηση του κόστους ως κριτηρίου επιλογής του φροντιστηρίου –μόλις το 37% των ερωτώμενων το πρόκριναν μεταξύ των δύο σημαντικότερων– σε μια περίοδο που η αγοραστική δύναμη του μέσου νοικοκυριού έχει τεκμηριωμένα επιδεινωθεί και παράλληλα η κοινή γνώμη βάλλεται από πληροφορίες για την επιβολή νέων μέτρων. Ως προς τη σημασία του κόστους ως παράγοντα διαμόρφωσης της επιλογής φροντιστηρίου θα πρέπει πάντως να υπογραμμιστεί ότι η σημασία του κριτηρίου αυτού πιθανότατα υποτιμάται προς όφελος κοινωνικά περισσότερο αποδεκτών επιλογών, όπως αυτές που σχετίζονται, εν προκειμένω, με την ουσία της φροντιστηριακής εκπαίδευσης. Χαμηλότερη είναι η αξία που αποδίδεται στο κριτήριο της απόστασης από τον τόπο κατοικίας (24%) και του μεγέθους των τμημάτων (12%). Τονίζεται ότι δεν εντοπίστηκαν αξιολογες διαφορές ως προς την επιλογή των κριτηρίων μεταξύ των μαθητών και των γονέων του δείγματος με μόνη ίσως εξαίρεση τη σχετικά μεγαλύτερη έμφαση που δόθηκε από τους γονείς στο κριτήριο του μεγέθους των τμημάτων (βλ. Πίνακα 2 παρακάτω).

Διαφορές στην επιλογή των σημαντικότερων κριτηρίων επιλογής δεν εντοπίστηκαν ούτε και μεταξύ ερωτώμενων διαφορετικού φύλου, ηλικιακής κατηγορίας ή μορφωτικού επιπέδου. Οριακά θα μπορούσε να καταγραφεί μόνο το γεγονός ότι η κατανομή των προτιμήσεων μεταξύ των κριτηρίων είναι περισσότερο ομοιόμορφη μεταξύ των νεότερων ηλικιακών και των περισσότερο μορφωμένων στρωμάτων, ενώ οι γονείς άνω των 45 ετών όπως και οι λιγότερο μορφωμένοι γονείς δίνουν πιο συγκεκριμένη διάσταση στα κριτήρια επιλογής φροντιστηρίου και ειδικότερα προτάσσουν το ζευγάρι ποιότητας προσωπικού και κόστους.

Πίνακας 2: Ιεράρχηση κριτηρίου ως ένα εκ των δύο σημαντικότερων για την επιλογή φροντιστηρίου μέσης εκπαίδευσης (% συνόλου ερωτώμενων)

	ΣΥΝΟΛΟ	ΜΑΘΗΤΕΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ	ΓΟΝΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ
ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΜΗΜΑΤΩΝ	12	9	14
ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	24	21	22
ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	65	66	58
ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	45	49	45
ΚΟΣΤΟΣ	37	35	38
ΕΞΩΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	0	0	0
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΑΘΗΣΗΣ	8	11	7
ΕΝΤΑΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΟΡΕΙΑΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	5	5	5
ΆΛΛΟ	3	3	3

Στο αντίστοιχο ερώτημα για τα κριτήρια επιλογής του κέντρου ξένων γλωσσών, οι απαντήσεις των ερωτώμενων δεν παρουσίασαν σημαντικές διαφορές. Ως πρώτο κριτήριο μετρήθηκε η ποιότητα του προσωπικού του φροντιστηρίου και ως δεύτερο οι πρότερες επιδόσεις και επιτυχίες μαθητών του κέντρου. Ωστόσο, ως αρκετά σημαντικό κριτήριο επιλογής του κέντρου ξένων γλωσσών προβάλλει η απόσταση του κέντρου από την οικία των μαθητών (35%), εύρημα απολύτως ερμηνεύσιμο στη βάση της μικρής ηλικίας του μέσου μαθητή ενός κέντρου ξένων γλωσσών και της συνεπαγόμενης αυξημένης σημασίας της ευκολίας πρόσβασης στο χώρο εκμάθησης των γλωσσών. Το κριτήριο του κόστους εμφανίζεται στα ίδια περίπου επίπεδα σημαντικότητας με αυτά της απόστασης (34%), όπως επίσης στα ίδια επίπεδα με αυτά στα οποία είχαμε συναντήσει το κόστος στο ερώτημα για τα κριτήρια επιλογής φροντιστηρίου μέσης εκπαίδευσης. Σημειώνεται ότι οι γονείς των οποίων τα παιδιά φοιτούν αυτήν την περίοδο σε κέντρα ξένων γλωσσών συμμερίζονται απολύτως τις ιεραρχήσεις που περιγράψαμε παραπάνω, όπως άλλωστε σκιαγραφείται και μέσω της σύγκρισης των δύο τελευταίων στηλών του Πίνακα 3.

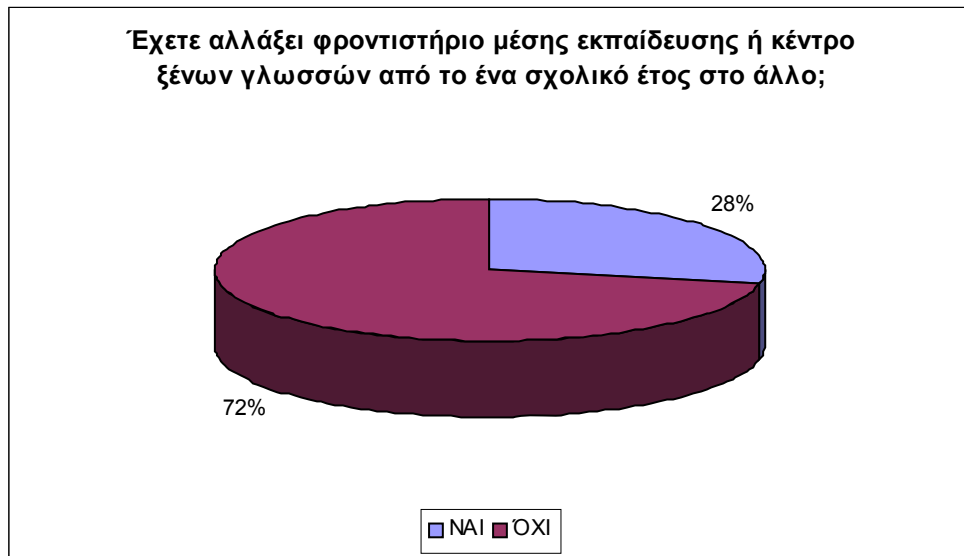
Πίνακας 3: Ιεράρχηση κριτηρίου ως ένα εκ των δύο σημαντικότερων για την επιλογή κέντρου ξένων γλωσσών (% συνόλου ερωτώμενων)

	ΣΥΝΟΛΟ	ΓΟΝΕΙΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ
ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΜΗΜΑΤΩΝ	11	12
ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	35	38
ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	60	64
ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	40	36
ΚΟΣΤΟΣ	34	33
ΕΞΩΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	0	0
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΑΘΗΣΗΣ	7	7
ΕΝΤΑΣΗ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΟΡΕΙΑΣ ΜΑΘΗΤΩΝ	4	4
ΑΛΛΟ	5	5

Διαφορές στην επιλογή των σημαντικότερων κριτηρίων επιλογής δεν εντοπίστηκαν μεταξύ ερωτώμενων διαφορετικού φύλου, ηλικιακής κατηγορίας ή μορφωτικού επιπέδου, όπως ακριβώς και στο προηγούμενο ερώτημα. Σημειώνεται μόνο ότι οι νεότεροι γονείς ιεραρχούν συχνότερα ως σημαντικό το ζήτημα της απόστασης μεταξύ κέντρου ξένων γλωσσών και οικίας –πιθανότατα επειδή τα παιδιά τους είναι τα νεότερα– ενώ οι χαμηλότερης μόρφωσης γονείς θέτουν συχνότερα από τους υπόλοιπους το κόστος ως ένα από τα κορυφαία κριτήρια επιλογής –πιθανότατα εξαιτίας του χαμηλότερου εισοδήματός τους.

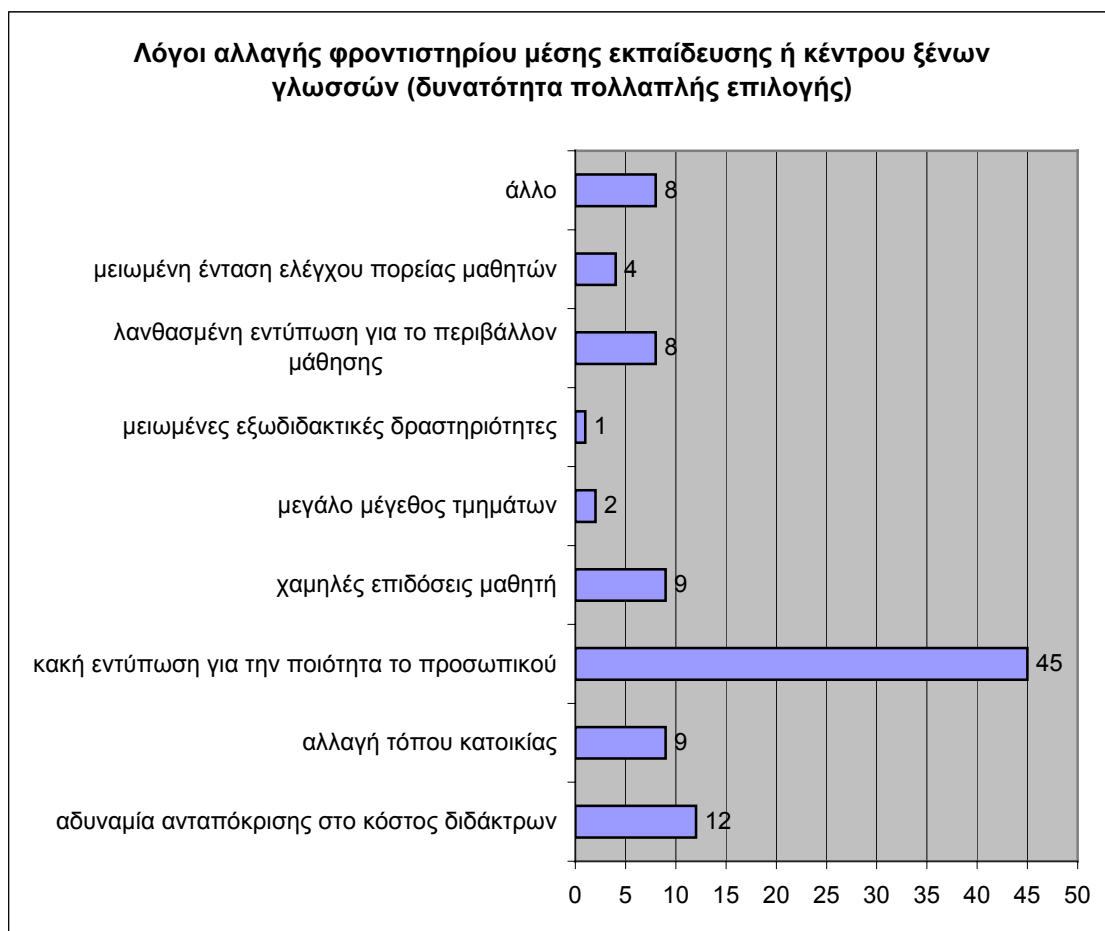
Συχνότητα και αιτίες αλλαγής φροντιστηρίου μέσης εκπαίδευσης ή κέντρου ξένων γλωσσών

Στο ερώτημα για το εάν έχουν οι ίδιοι ή τα παιδιά τους αλλάξει φροντιστήριο ή κέντρο ξένων γλωσσών από το ένα σχολικό έτος στο άλλο, το 28% του δείγματος απάντησε καταφατικά, με το ποσοστό να είναι σχετικά μεγαλύτερο μεταξύ των μαθητών και των γονέων μαθητών φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης (33%) σε σχέση με τους μαθητές και τους γονείς μαθητών κέντρων ξένων γλωσσών (23%). Το συγκεκριμένο εύρημα αξιολογείται ως ένδειξη της μεγαλύτερης αγωνίας ή των αυξημένων απαιτήσεων των χρηστών φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης, η μη ικανοποίηση των οποίων τους οδηγεί ευκολότερα στην απόφαση αποχώρησης από το φροντιστήριο στο οποίο είχαν φοιτήσει.

Γράφημα 1

Ως βασική αιτία αλλαγής φροντιστηρίου ή κέντρου ξένων γλωσσών καταγράφεται η κακή εντύπωση για την ποιότητα του προσωπικού (45%), εύρημα που συνδέεται και με το αντίστοιχο προηγούμενης ερώτησης στην οποία η ποιότητα προσωπικού εμφανίστηκε ως το κυρίαρχο κριτήριο επιλογής φροντιστηρίου ή κέντρου ξένων γλωσσών. Άλλες αιτίες, όπως η αδυναμία ανταπόκρισης στο κόστος διδάκτρων, η αλλαγή τόπου κατοικίας ή οι χαμηλές επιδόσεις των μαθητών συγκεντρώνουν πολύ χαμηλότερα ποσοστά επιλογής (βλ. Γράφημα 2). Θα πρέπει βέβαια και στο σημείο αυτό να σημειωθεί ότι η σχετιζόμενη με την ποιότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού αιτία αποχώρησης αποτελεί την κοινωνικά πιο αποδεκτή απάντηση και συνεπώς πιθανότατα συγκεντρώνει δυσανάλογα μεγαλύτερο αριθμό ερωτώμενων.

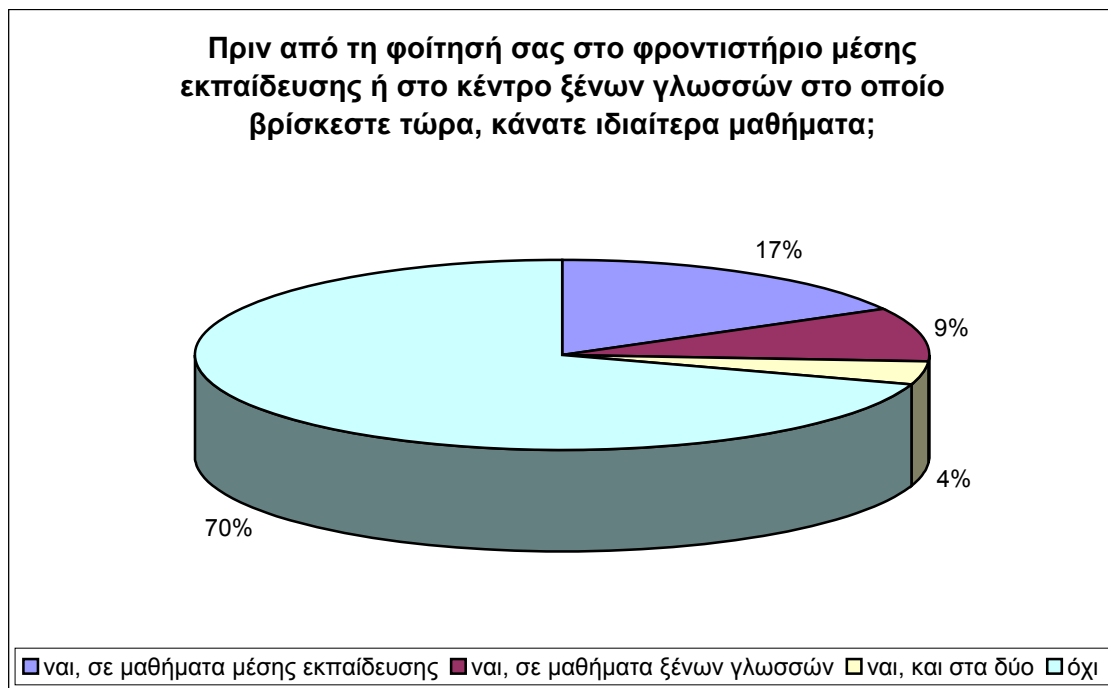
Γράφημα 2

Αναφορικά με τις διαφοροποιήσεις μεταξύ των απαντήσεων που δόθηκαν από τους μαθητές και τους γονείς της μίας και της άλλης υπό-ομάδας, σημειώνεται ότι το ποσοστό εκείνων που δήλωσαν ως αιτία αποχώρησης την αδυναμία ανταπόκρισης στο κόστος των διδασκτρων ήταν σημαντικά μεγαλύτερο μεταξύ των μαθητών και γονέων μαθητών που φοιτούν σε κέντρα ξένων γλωσσών (17% έναντι 9% για τους μαθητές και γονείς μαθητών φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης). Γίνεται φανερό ότι ο ανταγωνισμός των τιμών μεταξύ των κέντρων ξένων γλωσσών είναι παράγοντας ικανός να ενεργοποιήσει χρήστες προς την αποχώρηση, ενώ κάτι τέτοιο δεν επιβεβαιώνεται στην περίπτωση των φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης.

Εμπειρία παρακολούθησης ιδιαίτερων μαθημάτων και αιτίες προσχώρησης σε φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης και κέντρα ξένων γλωσσών

Η έρευνα επιχείρησε να καταγράψει τον όγκο της μετατόπισης από την επιλογή παρακολούθησης ιδιαίτερων μαθημάτων προς την επιλογή παρακολούθησης της φροντιστηριακής εκπαίδευσης και να διερευνήσει τις αιτίες της μετατόπισης αυτής. Εκτιμάται, στη βάση των ευρημάτων της παρούσας έρευνας, ότι το ποσοστό αυτό φτάνει στο 30% του συνόλου του δείγματος (με μια απόκλιση της τάξης των τριών

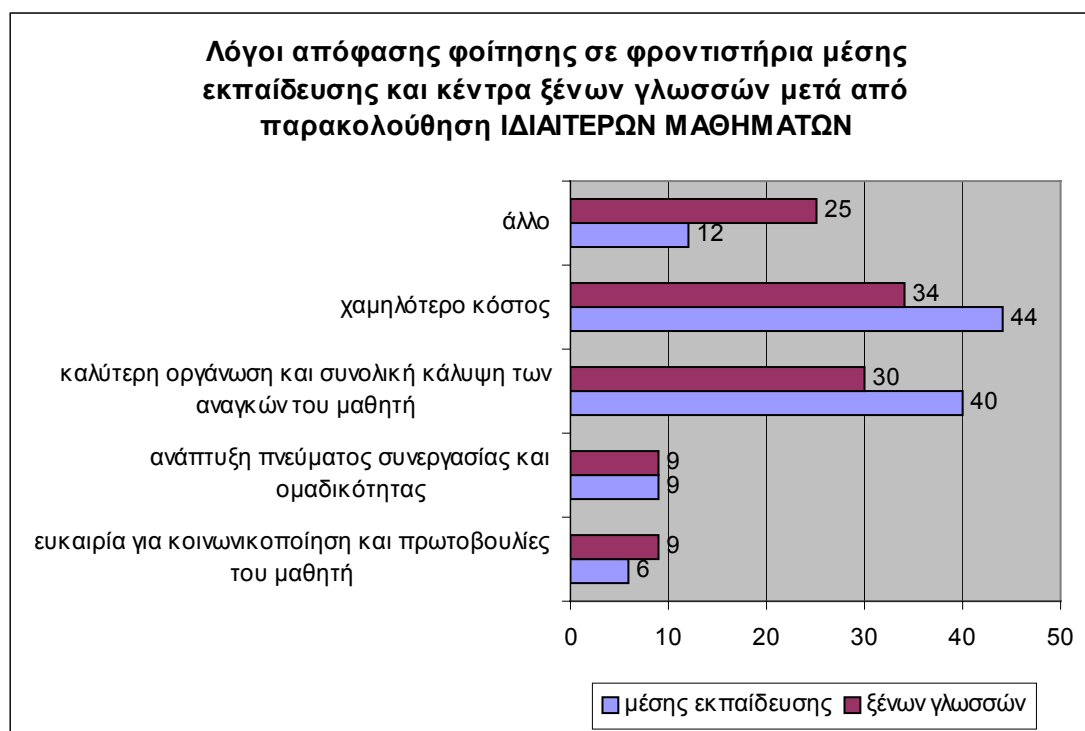
ποσοστιαίων μονάδων για τον πληθυσμό σύμφωνα με το σφάλμα εκτίμησης). Από αυτούς, το 17% παρακολουθούσαν ιδιαίτερα μαθήματα μέσης εκπαίδευσης, το 9% παρακολουθούσαν ιδιαίτερα μαθήματα ξένων γλωσσών και το 4% έκαναν και τα δύο. Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι το ποσοστό αυτό υπερεκτιμά την πραγματική μετατόπιση μαθητών από την παρακολούθηση ιδιαίτερων μαθημάτων προς τη φροντιστηριακή εκπαίδευση, καθώς ένα ποσοστό αυτών που παρακολουθούσαν ιδιαίτερα μαθήματα συνεχίζουν να το κάνουν παρά το γεγονός ότι πλέον φοιτούν παράλληλα και σε φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης ή κέντρα ξένων γλωσσών.

Γράφημα 3

Κληθέντες να αιτιολογήσουν την επιλογή τους να φοιτήσουν οι ίδιοι ή τα παιδιά τους σε κάποιο φροντιστήριο μέσης εκπαίδευσης ή σε κέντρο ξένων γλωσσών είτε διακόπτοντας τα ιδιαίτερα μαθήματα, είτε συνεχίζοντάς τα παράλληλα με τη φοίτηση σε φροντιστήρια και κέντρα ξένων γλωσσών, οι ερωτώμενοι μοιράστηκαν μεταξύ των επιλογών του χαμηλότερου κόστους και της καλύτερης οργάνωσης και κάλυψης των αναγκών των μαθητών, επιλογές που προσφέρουν τα φροντιστήρια και τα κέντρα ξένων γλωσσών. Το εύρημα αυτό αποκαλύπτει πως η επιλογή ένταξης σε συστήματα φροντιστηριακής εκπαίδευσης δεν εδράζεται αποκλειστικά σε ζητήματα κόστους, καθώς ένα σημαντικό ποσοστό του δείγματος αποδίδει στη φροντιστηριακή εκπαίδευση αμιγώς θετικά χαρακτηριστικά, όπως η παροχή πιο οργανωμένων και ολοκληρωμένων εκπαιδευτικών υπηρεσιών ή η δυνατότητα ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών, και όχι απλώς συγκριτικά πλεονεκτήματα.

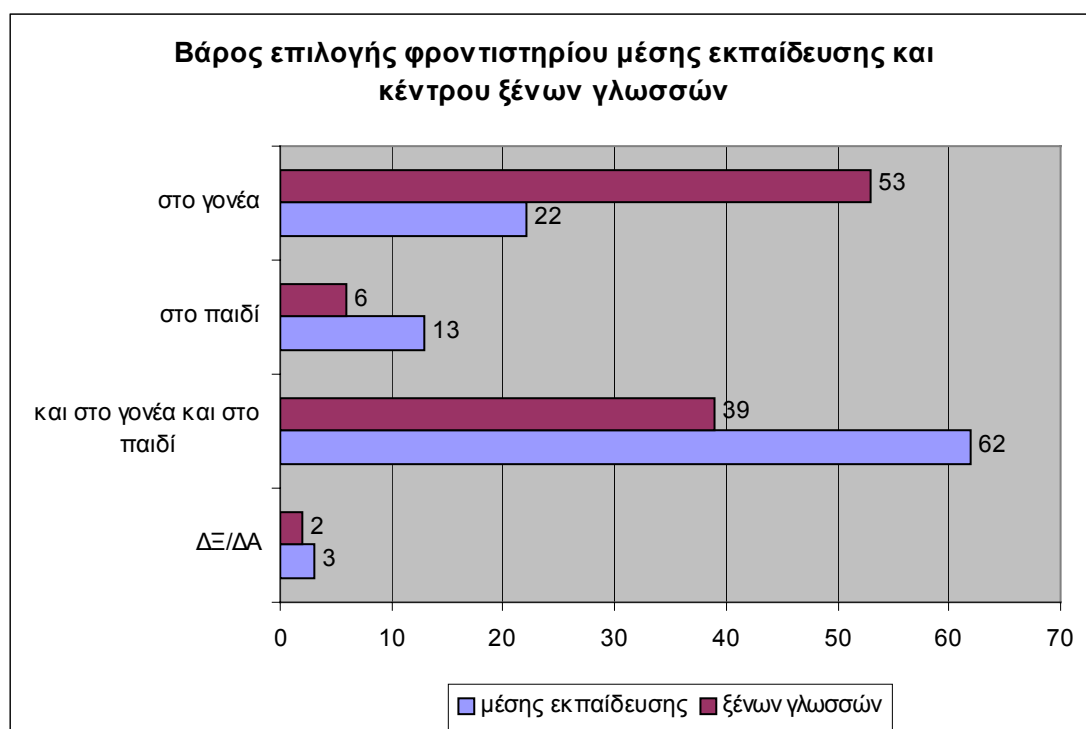
Γράφημα 4

Στο Γράφημα 4, παρουσιάζονται τα ποσοστά που συγκέντρωσε κάθε μία επιλογή της σχετικής λίστας του ερωτηματολογίου στο δείγμα των μαθητών και γονέων μαθητών φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης και στο δείγμα των μαθητών και γονέων μαθητών κέντρων ξένων γλωσσών. Δεν εντοπίστηκαν ουσιαστικές διαφορές μεταξύ των απαντήσεων των δύο δειγμάτων με εξαίρεση το γεγονός ότι στο δείγμα των κέντρων ξένων γλωσσών, το ¼ των ερωτώμενων δεν επέλεξαν καμία από τις προτεινόμενες επιλογές της λίστας (βλ. υψηλό ποσοστό για την επιλογή «άλλο» στο δείγμα των κέντρων ξένων γλωσσών σε αντίθεση με τα χαμηλότερα ποσοστά για τις απαντήσεις που σχετίζονται με την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων από τους μαθητές). Το υψηλό αυτό ποσοστό δείχνει ότι ένα τμήμα των ερωτώμενων –πιθανότατα εκείνο που συνεχίζει να παρακολουθεί ιδιαίτερα μαθήματα ξένων γλωσσών παράλληλα με αυτά του κέντρου ξένων γλωσσών- δεν καλύφθηκε από τις προτεινόμενες επιλογές, οι οποίες βασίζονται στην υπόθεση της οριστικής διακοπής των ιδιαίτερων μαθημάτων.

Στάσεις έναντι της αξίας της φροντιστηριακής εκπαίδευσης και κομβικός φορέας επιλογών φροντιστηριακής εκπαίδευσης

Η έρευνα επιχείρησε ακόμη να εντοπίσει την κατανομή του βάρους της επιλογής φροντιστηριακής εκπαίδευσης μεταξύ των γονέων και των παιδιών. Το σχετικό εύρημα ωστόσο δεν είναι σαφές στην περίπτωση του δείγματος των μαθητών και

γονέων μαθητών φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης, καθώς σε έξι από τις δέκα οικογένειες γονείς και παιδιά φαίνονται να αποφασίζουν από κοινού. Η απόφαση λαμβάνεται από το παιδί μόλις στο 13% των περιπτώσεων, ενώ στο υπόλοιπο 22% η απόφαση ανήκει αποκλειστικά στο γονέα. Καθαρότερη είναι η εικόνα στο δείγμα των κέντρων ξένων γλωσσών, στο οποίο η πλειοψηφία (53%) απάντησε ότι η επιλογή γίνεται αποκλειστικά από το γονέα και μόνο το 39% δήλωσε ότι η επιλογή γίνεται από κοινού. Είναι προφανές ότι η διαφορά αυτή δικαιολογείται στη βάση της μικρότερης ηλικίας το μέσου μαθητή κέντρου ξένων γλωσσών.

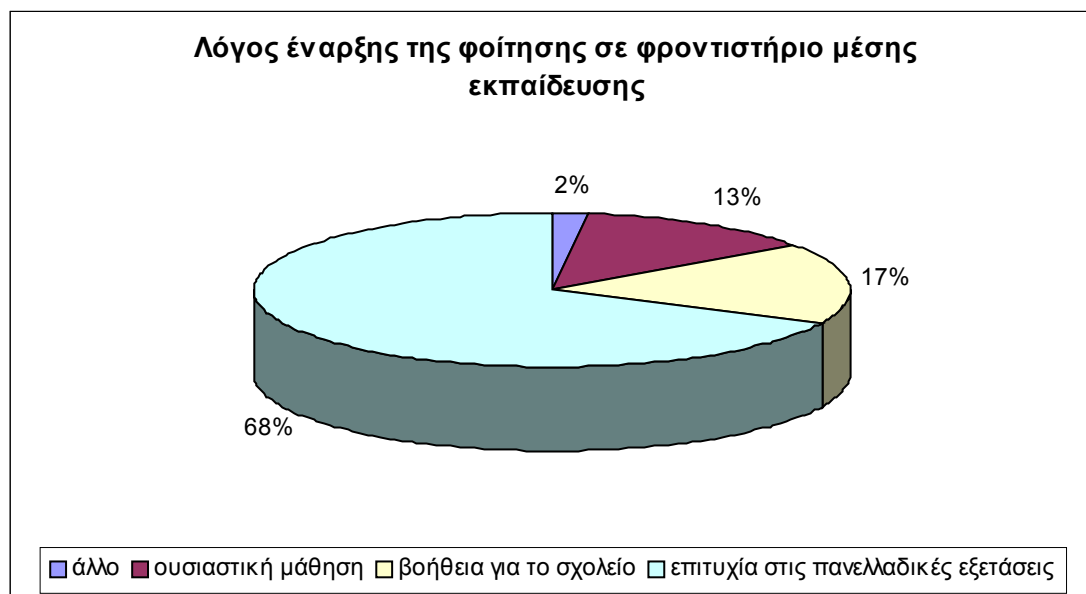

Γράφημα 5

Σημειώνεται ότι οι ίδιοι οι μαθητές έχουν ελαφρώς διαφορετικές εκτιμήσεις για την κατανομή του βάρους της επιλογής φροντιστηρίου μέσης εκπαίδευσης σε σχέση με τους γονείς τους, καθώς μεταξύ αυτών το 20% δηλώνουν ότι η επιλογή γίνεται αποκλειστικά από τους ίδιους και το 12% δηλώνουν ότι η επιλογή γίνεται μόνο από τους γονείς τους. Αντιθέτως, πολλοί από τους γονείς εμφάνισαν μια εικόνα μεγαλύτερου ελέγχου της διαδικασίας επιλογής, καθώς στο 29% των περιπτώσεων δήλωσαν ότι η επιλογή γίνεται από τους ίδιους και μόλις στο 6% ότι γίνεται από τα παιδιά τους. Διαφορές πάντως δεν εντοπίστηκαν μεταξύ των γονέων διαφορετικής ηλικίας ή διαφορετικού μορφωτικού επιπέδου, με μοναδική οριακή εξαίρεση τη μεγαλύτερη εμπλοκή των περισσότερο μορφωμένων γονέων στην επιλογή του φροντιστηρίου μέσης εκπαίδευσης (και του κέντρου ξένων γλωσσών) σε σχέση με τους λιγότερο μορφωμένους, οι οποίοι ίσως αισθάνονται περισσότερο ανασφαλείς στη διαχείριση εκπαιδευτικών θεμάτων.

Οι στάσεις του δείγματος έναντι του έργου των φροντιστηρίων και των κέντρων ξένων γλωσσών επιχειρήθηκε να καταγραφηκαν μέσω του ερωτήματος για τον κύριο λόγο έναρξης της φοίτησης στον έναν ή στον άλλον τύπο φροντιστηρίου. Από τις απαντήσεις, διαπιστώνεται η ουσιαστική ταύτιση της επιλογής φοίτησης σε φροντιστήριο μέσης εκπαίδευσης με την επιτυχία εισαγωγής σε ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω των πανελλαδικών εξετάσεων. Περισσότερα από τα 2/3 του δείγματος δήλωσαν ότι αυτός είναι ο λόγος της φοίτησής τους σε φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης, ενώ μόλις το 17% ανέφερε ως αιτία τη βοήθεια με τα μαθήματα του σχολείου –ένδειξη της υποβάθμισης της αξίας της λυκειακής εκπαίδευσης- και το 13% ανέφερε ως αιτία την ουσιαστική μάθηση. Σημειώνεται ότι η κατανομή των απαντήσεων δεν διαφέρει μεταξύ ομάδων του πληθυσμού με διαφορετικά δημογραφικά χαρακτηριστικά, όπως το φύλο, η ηλικία και το επίπεδο μόρφωσης, γεγονός που ενισχύει την εκτίμηση ότι ο ρόλος του φροντιστηρίου ως οχήματος για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι κυρίαρχος και την ίδια στιγμή απολύτως αποδεκτός από την κοινή γνώμη.

Στο δείγμα των μαθητών και, κυρίως, γονέων μαθητών κέντρων ξένων γλωσσών παρατηρείται μια περισσότερο ισόρροπη κατανομή μεταξύ των επιλογών της πιο εργαλειακής επιλογής της απόκτησης πτυχίων στις ξένες γλώσσες (57%) και της ουσιαστικής μάθησης (37%). Ενδεικτικό της απόλυτης απαξίωσης της διδασκαλίας ξένων γλωσσών στα σχολεία είναι το γεγονός ότι μόνο το 3% του δείγματος επέλεξε ως βασική αιτία της φοίτησης σε κέντρα ξένων γλωσσών τη βοήθεια των μαθητών στο σχολείο. Μια μικρή μόνο διαφοροποίηση εντοπίζεται εδώ ως προς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των γονέων, καθώς οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης επιλέγουν εξίσου συχνά ως κυρίαρχο λόγο έναρξης της φοίτησης των παιδιών τους σε κέντρα ξένων γλωσσών την ουσιαστική μάθηση (41%) και την απόκτηση πτυχίων ξένων γλωσσών (41%) και όχι το δεύτερο λόγο συχνότερα από τον πρώτο όπως παρατηρήθηκε στο σύνολο του δείγματος.

Γράφημα 6

Γράφημα 7

Διαθέσιμη δαπάνη για φροντιστηριακή εκπαίδευση και απόψεις σχετικά με προτάσεις μείωσης της δαπάνης

Από τους ερωτώμενους ζητήθηκε ακόμα να γνωστοποιήσουν το ύψος της δαπάνης στην οποία προβαίνει το νοικοκυριό τους συνολικά (δηλαδή για το σύνολο των παιδιών της οικογένειας) για την αποπληρωμή διδάκτρων φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης και κέντρων ξένων γλωσσών σε ετήσια βάση προκειμένου να γίνει εκτίμηση των σημερινών οικονομικών δυνατοτήτων πραγματοποίησης δαπανών αυτού του χαρακτήρα της μέσης οικογένειας στην Αττική. Στον Πίνακα 4

παρακάτω δίνονται οι σχετικές κατανομές, οι οποίες εμφανίζουν ισοκατανεμημένα τα ποσοστά στις επιλογές μεταξύ των 1500 έως και άνω των 4000 ευρώ για τα φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης και 700 έως 2200 ευρώ για τα κέντρα ξένων γλωσσών.

Πίνακας 4: Διαθέσιμη δαπάνη για φροντιστηριακή εκπαίδευση για το σύνολο του νοικοκυριού (% συνόλου ερωτώμενων)

	ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΚΕΝΤΡΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ
Έως 400 ευρώ	2	5
Από 401-700 ευρώ	3	10
Από 701-1000 ευρώ	3	19
Από 1001-1500 ευρώ	4	19
Από 1501-2200 ευρώ	12	16
Από 2201-3000 ευρώ	19	8
Από 3001-4000 ευρώ	23	3
Άνω των 4000 ευρώ	19	2
ΔΞ/ΔΑ	17	18

Στην έρευνα επίσης καταγράφηκε το επίπεδο πληροφόρησης για τα επιδοτούμενα μέσω ΕΣΠΑ προγράμματα βοήθειας μαθητών γυμνασίου και λυκείου στα δημόσια σχολεία, καθώς και ο βαθμός αποδοχής πρότασης σύμφωνα με την οποία τα προγράμματα αυτά θα αντικατασταθούν με τη χορήγηση κουπονιών μέσω των εφοριών στις οικογένειες στη βάση κοινωνικών κριτηρίων προκειμένου εκείνες να τα χρησιμοποιήσουν όπως επιθυμούν, ακόμα και στην ιδιωτική εκπαίδευση. Σε σχέση με το βαθμό πληροφόρησης, διαπιστώθηκε ότι μόλις το 54% του συνολικού δείγματος γνώριζε την ύπαρξη τέτοιων προγραμμάτων, ποσοστό που βεβαίως ήταν υψηλότερο μεταξύ των μαθητών και των γονέων μαθητών φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης (62%) οι οποίοι και έχουν αμεσότερο ενδιαφέρον για τέτοιου τύπου προγράμματα σε σύγκριση με τους γονείς μικρότερων μαθητών που φοιτούν σε κέντρα ξένων γλωσσών. Αναφορικά με την διατυπωθείσα πρόταση, η μεγάλη πλειοψηφία (72%) τοποθετήθηκε θετικά και μόνο το 18% του δείγματος στάθηκε αρνητικά, πιθανότατα για λόγους που σχετίζονται είτε με την εκπλήρωση των κριτηρίων διάθεσης των κουπονιών, είτε με την ίδια την αξιακή τους τοποθέτηση έναντι της ιδιωτικής εκπαίδευσης (Βλ.Γράφημα 8). Σημειώνεται ότι το ποσοστό άρνησης ήταν πιο υψηλό μεταξύ των γονέων σε σχέση με τους μαθητές, μεταξύ των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (22% άρνηση στην πρόταση) σε σχέση

με τους λιγότερο μορφωμένους γονείς και στους γονείς ηλικίας 45-54 ετών (24% άρνηση) σε σχέση με τους γονείς των λοιπών κατηγοριών).

Σύνοψη ευρημάτων

Η φροντιστηριακή εκπαίδευση φαίνεται να παραμένει βασική προτεραιότητα των σημερινών οικογενειών, καθώς τα μέλη τους –τόσο οι γονείς, όσο και οι μαθητές– συνεχίζουν να δαπανούν σημαντικό τμήμα του οικογενειακού εισοδήματός τους για την αγορά σχετικών υπηρεσιών σε φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης και κέντρα ξένων γλωσσών και κατά την τρέχουσα περίοδο της οικονομικής κρίσης. Η έρευνα εκτίμησε τη μέση σχετική δαπάνη ανά οικογένεια, αθροιστικά και για τους δύο τύπους φροντιστηριακής εκπαίδευσης, στο ποσό των 3500 ευρώ περίπου, ποσό που αντιστοιχεί στο 1/9 του μέσου οικογενειακού εισοδήματος κατά την τρέχουσα περίοδο. Ως ένδειξη της αυξημένης σημασίας που αποδίδεται στις υπηρεσίες αυτές καταγράφεται η σχετικά χαμηλή ιεράρχηση του κόστους ως παράγοντα επιλογής του φροντιστηρίου ή του κέντρου ξένων γλωσσών στο οποίο θα φοιτήσει ένας μαθητής. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην κορυφή της σχετικής λίστας κριτηρίων επιλογής βρέθηκε η ποιότητα του εκπαιδευτικού έργου και του προσωπικού και ο άμεσα σχετιζόμενος –και ευκολότερα ελεγχόμενος– δείκτης των επιτυχιών των μαθητών του φροντιστηρίου.

Το ύψος των διδάκτρων δεν εμφανίζεται ούτε ως η βασική αιτία αλλαγής κέντρου ξένων γλωσσών ή φροντιστηρίου μέσης εκπαίδευσης από τη μια σχολική χρονιά στην επόμενη, εύρημα που πρέπει να συνδεθεί με τα προηγούμενα συμπεράσματα. Ακόμα και στην περίπτωση διακοπής της παρακολούθησης ιδιαίτερων μαθημάτων

και της απόφασης φοίτησης σε φροντιστήριο, το κόστος δεν φαίνεται να είναι ο μόνος παράγοντας ερμηνείας. Τα φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης και τα κέντρα ξένων γλωσσών γίνονται αντιληπτά ως επιλογές που προσφέρουν συγκεκριμένες θετικές ιδιότητες, όπως η παροχή συστηματικής και ολοκληρωμένης υπηρεσίας.

Αναφορικά με την κατανομή του βάρους της επιλογής φροντιστηρίου μεταξύ του γονέα και του παιδιού, η έρευνα αποκαλύπτει ότι αυτό γέρνει σαφώς προς τον πρώτο, ανεξαρτήτως δημογραφικών χαρακτηριστικών του γονέα και παρά το γεγονός ότι οι ίδιοι οι μαθητές έχουν ελαφρώς διαφορετική (πιο ισχυρή) εικόνα για την αξία της δικής τους άποψης στην τελική επιλογή. Γονείς και μαθητές πάντως φαίνονται να μοιράζονται παρόμοιες θέσεις για την αξία της φοίτησής τους σε φροντιστήρια, καθώς η επιτυχία στις πανελλαδικές εξετάσεις και η απόκτηση πτυχίων ξένων γλωσσών αποτελούν τον κυρίαρχο λόγο της έναρξης φοίτησης σε φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης και κέντρα ξένων γλωσσών αντιστοίχως. Παρότι αυτή η εργαλειοποίηση της φροντιστηριακής εκπαίδευσης πιθανόν δεν ικανοποιεί τις προσδοκίες ορισμένων παρόχων τέτοιων υπηρεσιών, η σύμπνοια γονέων και παιδιών ως προς τη στόχευση της φοίτησης σε φροντιστήρια και η σχεδόν απόλυτη κυριαρχία αυτού του παράγοντα έναντι άλλων (βοήθεια για το σχολείο, ουσιαστική μάθηση –μη συνδεδεμένη με τις απαιτήσεις των πανελλαδικών εξετάσεων) σίγουρα διευκολύνει τις προσπάθειες ανταπόκρισης του κλάδου στη ζήτηση των υπηρεσιών φροντιστηριακής εκπαίδευσης.